

Column vanuit Marjan's Tuinerij; september 2020

Hollandse Nieuwen

Tien (h)eerlijke robuuste schoonheden voor de tuin.

Natuurlijk zijn ridderspoor en lavendel mooi, maar ze stellen zo snel teleur. Kijk eens verder en merk dat je met sterke vaste planten pas echt lekker tuiniert.

Eerlijk

Bij het aloude, misschien wat afgezaagde, groepje robuuste vaste planten hebben zich een aantal aantrekkelijke nieuwelingen geschaard. De reden dat deze Hollandse Nieuwen zo onbekend zijn is de volgende. Ze groeien minder snel en vragen in het begin wat aandacht. Geeft niks, maar hierdoor brengen ze voor een kweker wel minder op. Wél worden ze mondjesmaat in van die kleine potjes (p9) aangeboden, waarin minuscule plantjes zitten en al is de wortelkruit prima, het nodigt niet echt uit kopen.

Bloeiend ridderspoor en weelderige lavendelplanten zijn veel uitnodigender. Maar pas op, al zijn ze mooi, sterk zijn ze niet. Eenmaal in de tuin geplant maken vorst, slakkenvraat en schimmels te vaak snel korte metten en zijn de planten na één kort bloeiseizoen goed voor de groene container. Jammer van de best wel stevige investering!

Robuust

De tien 'Hollandse Nieuwen' groeien in een drietal jaren uit tot grote schoonheden, die daarna alleen maar mooier worden, na aanschaf weinig extra kosten meebrengen en later vaak ook nog eens voor gratis planten zorgen.

Een groot pluspunt is dat ze praktisch ongevoelig voor schimmels en ziekten zijn. Ook zijn ze stevig en kunnen zich meestal zonder al te veel steun rechtop houden. Daarbij groeien ze bijna allemaal in meerdere grondsoorten. Plant ze in het voorjaar, zodat ze snel aanslaan en kunnen groeien.

Belangrijk voor een gezonde groei is een sterk wortelgestel, zodat de plantenwortels bij droogte water uit diepe bodemlagen kunnen halen.

Vandaar dat ook deze sterke 'Hollandse Nieuwen' wat voorbereiding nodig hebben. Die bestaat vooral uit het klaar maken van hun groeimedium = de aarde. Zorg dat deze zuurstofrijk en waterdoorlatend is. Spit hiervoor het plantenbed diep om en meng vooral op zand en klei royaal kompost door de grond, deze bewerking zorgt ervoor dat het bodemleven (o.a. wormen en minuscule organismen) optimaal hun werk kunnen doen, de jonge plantenwortels groeien en voeding kunnen opnemen. Spit na planten nooit meer rond de pollen. Dit verstoort de groei en vernietigt de plantenwortels zodat zij hun werk niet meer kunnen doen. Als resultaat kunnen de planten in een droge zomer zelfs afsterven.

Bemesting

Eenmaal geplant in goed voorbereide tuingrond hebben de planten weinig tot geen bemesting nodig. Blijft de groei wat achter bemest heel licht met een gecombineerde organische meststof voor de siertuin.

De 'Hollandse Nieuwen'

Strobilanthus - Trompetkruid

Krijgt krijgt vanaf augustus massa's spectaculaire blauwe bloemen. Mooi spijkerbroekblauw noem ik het altijd. De bloemen lijken op Salvia's, kleine trompetjes, maar ze zijn veel groter en bedekken de hele plant.

Anders dan de Acanthusfamilie waartoe Strobilanthus behoort maakt hij geen pol maar groeit in één zomer uit tot een heesterachtige plant die rondom in bloei staat. De beginnende tuinier verwacht het blad misschien met de brandnetel, maar het is kleiner en prikt uiteraard niet. Wel is het fluwelig en in een warme kleur groen die voor een fraaie achtergrond zorgt. 'Trompetkruid' is de Nederlandse naam, al is deze naam nog onbekender dan de officiële variant. En het blad blijft lang gezond. Plant hem op een plek liefst in de halfschaduw. Knip hem in maart sterk terug en wanhoop niet als de hergroei tot in mei op zich laat wachten. In mijn tuin zaait hij zich prima uit en ik heb door de vorst nog nooit een plant verloren.

Plantennaam: Strobilanthus rankanensis en Strobilanthus atropurpureus, de Nederlandse naam Trompetkruid wordt weinig gebruikt.

Standplaats: Halfschaduw tot zon. Maar zelfs in wat meer schaduw bloeit ze goed. Bodemeisen: Stelt weinig eisen aan de grondsoort. Bodem moet waterdoorlatend zijn.

Levensduur: Lang.

Vermeerderen: Zaaïen. (Zaaï ook spontaan royaal uit.)

Bijzonderheden: Groeit in enkele maanden op en vertakt snel tot een heesterachtig plant met diep groen fluwelig blad. Met een vorm als van de brandnetel, maar uiteraard prikt het niet.

Bloemvorm en kleur: Grote trompetjes als Salvia in kobalt of spijkerbroek blauw.

2. **Hemerocallis.** Al zal Daglelie bekender klinken.

Deze Nederlandse naam verwijst naar de bloeitijd van een bloem, die is maar één dag.

Bijzonderheden: Polvormende plant in waaiervorm met grasachtig blad. Bij de moderne vormen staan de zich bovenaan vertakkende bloemstengels boven het blad.

Hoogte: Van 0.40 tot 1.00 meter.

Bloemvorm en kleur: Lelie bloemen in rijke kleuren. Wel zit er altijd wat geel in gemengd. De kleuren lopen van wit, geel, oranje wijnrood tot bijna blauw.

Bodemeisen: Weinig, vraagt wel in droge zomers extra water. Verdraagt zelfs natte voeten zolang dat niet maandenlang is.

Bemesting: De grote bloemen kunnen wel wat mest gebruiken. Geef een afgewogen dosis natuurlijke meststoffen voor bloeiende planten in het voorjaar.

Standplaats: Zonnig tot halfschaduw.

Levensduur: Kan zeer oud worden.

Vermeerderen: De plant kan in het voorjaar gescheurd worden.

3 **De Nieuwe Phloxen**

Voorbeeldplant: Phlox paniculata 'Blue Paradise' - Vlambloem genoemd

Bijzonderheden: Polvormende plant met sterke recht omhoog groeiende bloemstengels. De bladeren groeien langs de steel en zijn langwerpig.

Bloemvorm en kleur: Bovenaan de steel veelbloemige pluimen in meesterlijk blauw. Welke kleur lilaroze kleurt als het zonnig is.

Hoogte: 1.00 m. maar er zijn soorten te krijgen van tussen 0.80 tot bijna 2.00 meter.
Bodemeisen: Voedzame waterdoorlatende tuingrond.
Standplaats: In onze huidige zomers zou ik ze liever niet in de volle zon zetten.
Levensduur: Lang; planten hebben baat bij scheuren na een jaar 5 vast te hebben gestaan.
Vermeerderen: scheuren en stekken.

4. **Anemone** hupehensis en A. hybride - herfstanemoon of Japanse Anemoon
Bijzonderheden: Een sterk groeiende plant. Het drietallige blad is handvormig en groeit tot zo'n 0.50 cm op. Hier bovenuit steken licht bebladerde bloemstengels, vertakt en langdurig bloeiend. Ook de ronde knoppen en zaaddozen zijn mooi.
Bloemvorm en kleur: Open bloem met meestal 6 bloemblaadjes rond het hart. In wit, roze en donkerroze tot wijnrood.
Bodemeisen: Goede vochthoudende tuingrond. Al groeit anemoon ook prima onder lichtdoorlatende kleine bomen, waar de grond veel droger is.
Standplaats: Half zonnig tot half schaduw.
Levensduur: Kan stouwd worden.
Vermeerderen: Door wortelstek.

5. **Eupatorium** rugosum - leverkruid
Bijzonderheden: Deze planten worden hoog, heel hoog soms wel 2 meter. De lange stevige stelen hebben een sprekende donkere tint, ook het blad is diep roodbruin. Een fraaie accentplant.
Bloemvorm en kleur: De kleine witte bloemen die in trossen aan het uiteinde van lange stelen hangen doen aan gipskruid denken.
Bodemeisen: Goede voldoende vochtige tuingrond. Kan zelfs in de halfnatte vijverrand.
Standplaats: In de zon kleurt het blad op zijn mooist. Vermijd echte schaduw, hij groeit wel maar blijft nietszeggend.
Levensduur: Een plant om jarenlang van te genieten.
Vermeerderen: Door scheuren, ook goed voor verjonging van de plant.

6. **Astilbe**
Astilbe chinensis 'Superbe' – Grote Pluimspirea
Bijzonderheden: Een vrij grote soort met varenachtig blad. De bloemstelen zijn stevig en staan duidelijk zichtbaar boven het frisgroene blad.
Bloemvorm en kleur: Purperroze aren van wel 30 centimeter lang sieren de plant. Ze zijn stevig en zijn al lang voor de bloei aantrekkelijk. Dit is een van de beste planten voor een sierlijk winterbeeld.
Bodemeisen: Goede watervasthoudende tuingrond. Mag zelfs wat vochtig zijn.
Standplaats: Lichte schaduw en mits meer dan voldoende vocht ook zonnig.
Levensduur: Jarenlang genieten. Stoelt langzaam uit, door zo nu en dan te verjongen blijft de bloei rijk.
Vermeerderen: Delen door de wortelstokken met daarop minstens een zichtbare knoop te laten wortelen.

7. **Geranium Rozanne** - tuingeranium
Bijzonderheden: Kruipende plant met slappe stengels en esdoornachtige blad, mooi groen.

Bloemvorm en kleur: Prachtige grote zuiver blauwe bloemen met een wit hart.
Rozanne is fantastisch ze bloeit van juni tot aan de vorst.
Bodemeisen: Normale tuingrond
Standplaats: Zon tot lichte schaduw
Levensduur: Langjarig.
Vermeerderen: Dit is lastig maar kan wel door te stekken of splitsen.

8. **Amsonia orientalis** - Blauwe Ster. (Lang bekend als *Rhazya o.*)
Bijzonderheden: Polvormende prachtige plant met bloemstengels tot 0.80 cm. De stengels zijn vrij donker grijsblauwgroen. Het blad is smal langwerpig
Bloemvorm en kleur: Draagt in juni trossen echt blauwe bloemen die stuk voor stuk aan donkerblauwe korte steeltjes staan. Heel bijzonder. Ook is de heldergele herfstkleur van het blad fraai.
Bodemeisen: Is niet veeleisend, niet te droog.
Standplaats: Zon of halfschaduw. In de schaduw weinig herfstkleuring.
Levensduur: Kan zeer oud worden
Vermeerderen: Door te scheuren.

9. **Kalimeris** - Zomeraster of Goede morgen aster.
De bloemen van Kalimeris zijn ook in de ochtend geopend en wenst net als het Griekse kalimera een goede morgen.
Bijzonderheden: Polvormende vrij lage 0.60 tot 0.80 cm hoge plant op stevige stelen. Met klein langwerpig en sterk gekarteld blad. Kan uiteenvallen op te rijke grond.
Bloemvorm en kleur: Kleine margrietachtige bloemen in wit of zachtblauw.
Bodemeisen: Alle goede tuingronden, zelfs bij droogte staan ze hun mannetje.
Standplaats: Zon, maar ook halfschaduw kan prima.
Levensduur: Lang, liefst wel na zeven jaren de pollen splitsen.
Vermeerderen: Door scheuren en meteen verjongen.

10. **Epimedium** - Elfenbloem
Bijzonderheden; Bodembedekker tot 0.30 hoog met hartvormig groenblijvend blad. Verkleurt 's winters naar koper.
Bloemvorm en kleur: De kleine narcisjes hangen aan sterke dunne steeltjes en bloeien vanaf april. De geelbloeiende vorm is ijzersterk (*Epimedium-x-versicolor* 'Sulphureum') . De witte, roze en lilavormen groeien wat langzamer.
Bodemeisen: Houdt van goede tuingrond en kan in de schaduw. Mooi om onder heesters te planten, daar vormt het op een duur een dichte mat.
Standplaats: Halfschaduw, schaduw maar ook een paar uurtjes zon heeft hij graag.
Levensduur: Zeer lang levend.
Vermeerderen: Wortelstokken met daarop een groeiknoop afsnijden en oppotten.

Marjan Sorgdrager.

Marjan Sorgdrager houdt van tuinieren en heeft jarenlang gepubliceerd in kranten en bladen en over haar Tuinerij-perikelen verteld tijdens lezingen en op radio en TV. Inmiddels met verlof blijft de liefde voor alles wat de tuin betreft natuurlijk en deelt ze haar tuinlief en -leed nog steeds graag. Misschien kan dat zelfs wel samen, daarom zijn mailtjes met jullie eigen tuinperikelen erg welkom. Adres: marjansp@hotmail.com.